

امتحان نهایی: فارسی ۳		رشته: همه رشته‌های نظری	تألیفی	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
ردیف	سؤالات			
	قلمرو زبانی (۷ نمره)			
۱	مترادف واژه «کتابت» در جمله «نه کاغذ بزرگ بود، نه ماشین تحریر و نه ماشین‌نویس و نه ثبت و نمره: هیچ و هیچ.» چیست؟ ۰/۲۵			
۲	مقابل واژه «بدیمن» در مصراع «با اختر سعد کرده پیوند» کدام واژه است؟ ۰/۲۵			
۳	هر یک از توضیحات زیر مربوط به کدام واژه است؟ (شرف - شیون - حیثیت - فغان) الف) حرمت و اعتباری که از رعایت کردن ارزش‌های اخلاقی به وجود می‌آید. ب) زاری و فریاد که در مصیبت و محنت برآرند. ۰/۵			
۴	نادرستی‌های املائی را بیابید و درست آن‌ها را بنویسید. الف) اتمام خاکریز روحیه عجیبی در بین برادران جهادگر و رزمنده ایجاد کرد اما این کار شهید ساجدی را رازی نمی‌کرد. ب) نه همین مهربانی را به مهر، که پاداش هر ذخمه سنگی را دست‌های کریم تو میوه‌ای چند شیرین ایثار کند. ۰/۵			
۵	در متن زیر املائی یک واژه نادرست است؛ درست آن را بنویسید. «تجربید در لغت به معنای تنهایی گزیدن، ترک گناهان و اعراض از امور دنیوی و تقرب به خداوند؛ در اصطلاح تسوّف، خالی شدن قلب سالک از آنچه جز خداست.» ۰/۲۵			
۶	در بین گروه واژه‌های زیر املائی سه واژه نادرست است؛ درست آن‌ها را بنویسید. «نصیب و بهره - گزاردن و به جا آوردن - توان و رمغ - موهوم و خیالی - نقصان و کاهش - تطاول و تأذی - عجم و عرب - عرضه و ارائه - مهدّب و مقعر» ۰/۷۵			
۷	در میان واژگان زیر، دو واژه وجود دارد که دارای هم‌آوا هستند؛ آن‌ها را مشخص کنید. «حواله - اغلب - جناغ - نغز - فراغت - مستور» ۰/۵			
۸	«واصفان جلیه جمالش به تحیر منسوب که: ما عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ»: الف) نوع حذف فعل چیست؟ ب) نقش اولین مضاف چیست؟ ۰/۵			
۹	با توجه به بیت «به یاران گفت کز خاکی و آبی / ندیدم کس بدین حاضر جوابی»، به پرسش‌ها پاسخ دهید. الف) چند مفعول مشاهده می‌شود؟ ب) شیوه بیان در جمله (پایه / پیرو) بلاغی است. ۰/۵			
۱۰	در بیت «دل‌م را داغ عشقی بر جبین نه / زبانم را بیانی آتشین ده»: الف) نوع وابسته وابسته چیست؟ ب) نوع «را» در هر دو مصراع همانند است. ج) هم‌نقش واژه «داغ» در مصراع دوم واژه است. د) در کل بیت، «سه» ترکیب اضافی و «یک» ترکیب وصفی وجود دارد. ۱			

درست ☐ نادرست ☐

درست ☐ نادرست ☐

۱۱	در بیت «یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می شنوم نامکثر است»: (الف) تمامی جملات دارای ساختار «نهاد + مسند + فعل» هستند به جز جمله شماره (ب) در جمله سوم علاوه بر نهاد، نیز به قرینه لفظی حذف شده است. (ج) نوع و زمان تمامی افعال است.	۰/۷۵
۱۲	با توجه به بیت «درنیابد حال پخته هیچ خام / پس سخن کوتاه باید، والسلام»: واژگان دارای رابطه معنایی تضاد، نقش دستوری یکسانی دارند. ☐ درست ☐ نادرست	۰/۲۵
۱۳	نقش واژه «همه» به ترتیب در کدام گزینه درست آمده است؟ (۱) چون نیک اندیشه کنی، همه طالب حُسن اند. (۲) همه عزّی و جلالی، همه علمی و یقینی (۳) دیوانگی عشق بر همه عقل ها افزون آید (۴) از آن است که پیامبران همه از اینجا برخاسته اند (الف) صفت - قید - صفت - بدل (ب) نهاد - صفت - متمم - قید (ج) نهاد - قید - صفت - بدل (د) قید - صفت - متمم - نهاد	۰/۲۵
۱۴	اخوان ثالث در کدام گزینه از واژگان و ساختارهای دستوری کهن استفاده نکرده است؟ (الف) بر درختی که به زیرش ایستاده بود / و بر آن بر تکیه داده بود / و درون چه نگه می کرد و می خندید. (ب) با هزارش یادبود خوب، خوابیده است / آن چنان که راستی، گویی / آن هزاران یادبود خوب را در خواب می دیده است. (ج) و چه سرمایی، چه سرمایی! / باذرف و سوز وحشتناک / لیک، خوشبختانه آخر، سرپناهی یافتم جایی. (د) همگنان را خون گرمی بود / قهوه خانه گرم و روشن / مرد نقال آتشین پیغام / راستی کانون گرمی بود.	۰/۲۵
۱۵	با توجه به بیت «با اهل فنا دارد هر کس سر یکرنگی / باید که به رنگ شمع از رفتن سر خندد» پاسخ دهید. الف) اگر مصراع اول را به شیوه معیار مرتب کنیم شماره به ابتدای جمله می رود. ب) واژه شمع متمم است یا مضاف الیه؟ ۱ ۲ ۳ ۴	۰/۵
	قلمرو ادبی (۵ نمره)	
۱۶	بیت پیشین بیت «وجه خدا اگر شودت منظر نظر / زین پس شکی نماند که صاحب نظر شوی» در کدام گزینه آمده است؟ (الف) بنیاد هستی تو چو زیر و زیر شود در دل مدار هیچ که زیر و زیر شوی (ب) از پای تا سرت همه نور خدا شود در راه ذوالجلال چو بی پا و سر شوی	۰/۲۵
۱۷	بیت «بازآ که در هوایت خاموشی جنونم / فریادها برانگیخت از سنگ کوهساران» بیت از شعر صبح ستاره باران است.	۰/۲۵
۱۸	ابیات زیر را کامل کنید. (الف) (ب) به هر مجلس به هر زندان به هر شادی به هر ماتم از اشتیاق کیست که چشمت کشیده راه؟	۰/۵
۱۹	فریدون مشیری، مصراع چهارم را از کدام شاعر «تضمین» کرده است؟ چه خوش فرمود آن پیر خردمند / وزین خوشتر نباشد در جهان پند / اگر خونین دلی از جور ایام / لب خندان بیاور چون لب جام»	۰/۲۵
۲۰	متن زیر از کدام کتاب «عطار» آمده است؟ نقل است که از او [ابراهیم ادهم] پرسیدند که روزگار چگونه می گذرانی؟ گفت: «سه مرکب دارم؛ باز بسته؛ چون نعمتی پدید آید، بر مرکب شکر نشینم و پیش او باز شوم و چون بلایی پدید آید، بر مرکب صبر نشینم و پیش باز روم و چون طاعتی پیدا گردد، بر مرکب اخلاص نشینم و پیش روم.»	۰/۲۵
۲۱	با توجه به دو بیت زیر به پرسش ها پاسخ دهید. گفت: «می باید تو را تا خانه قاضی بزم» گفت: «نزدیک است والی را سرای، آن جا شویم» گفت: «رو، صبح آی، قاضی نیمه شب بیدار نیست» گفت: «والی از کجا در خانه خمار نیست؟» (الف) قالب شعر چیست؟ (ب) شیوه بیان چگونه است؟	۰/۵

۲۲	با توجه به بیت زیر پاسخ دهید. «نی حدیث راه پر خون می‌کند قصه‌های عشق مجنون می‌کند» (الف) آرایه اسلوب معادله وجود دارد؟ چرا؟ (ب) کدام مصراع تلمیح دارد؟	۰/۷۵
۲۳	در کدام گزینه واژه «ماه» در معنای حقیقی به کار نرفته است؟ چه مفهومی دارد؟ (الف) کجا می‌توانست مخفیگاه من باشد، در زمانی که ماه داشت از پشت ابرهای تیره بیرون می‌آمد؟ (ب) یکی تازی‌ای برنشسته سیاه همی خاک نعلش برآمد به ماه (ج) آن شب نیز ماه با تلالؤ پرشکوهش از راه رسید و گل‌های الماس شکفتند.	۰/۵
۲۴	از میان ترکیب‌های زیر، اضافه تشبیهی را بیابید و «مشتبه» آن را مشخص کنید. «حلقوم چاه - گنبد گیتی - صفحه ضمیر - خروش خشم»	۰/۵
۲۵	در کدام گزینه «استعاره با حذف مشتبه‌به» آمده است؟ مشتبه‌به محذوف آن چیست؟ (الف) برکن ز بن این بنا که باید از ریشه بنای ظلم برکنند (ب) در تگ تاریک ژرف چاه پهناور، / کشته هر سو بر کف و دیواره‌هایش نیزه و خنجر	۰/۵
۲۶	بیت و عبارت زیر دو آرایه مشترک دارند؛ آن‌ها را بنویسید. (به جز کنایه و مراعات نظیر) (الف) تو قلب فسرده زمینی از درد، ورم نموده یک‌چند (ب) جز گودالی که از کنجکاوای گلوله توپ در خاک فراهم آمده بود ...	۰/۵
۲۷	قسمت مشخص شده در عبارت «د بگیر که این ناز شست باشد و باز کشیده دیگری نثارش کردم.» کنایه از چیست؟	۰/۲۵
	قلمرو فکری (۸ نمره)	
۲۸	با توجه به اشعار داده شده از اخوان ثالث و سلمان هراتی، دو شاعر چه فضایی را ترسیم می‌کنند؟ برای ترسیم این فضا از چه واژه‌هایی بهره گرفته‌اند؟ (الف) آن شب نیز / سورت سرمای دی بیدادها می‌کرد / و چه سرمای، چه سرمای / بادبرف و سوز وحشتناک (ب) آن جادر آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟	۰/۷۵
۲۹	در عبارت «یک دست از بهترین لباس‌های نودوز خود را با کلیه متفرعات، به انضمام مایحتوی، به دست چلاق شده خودم از خانه بیرون انداخته‌ام.»: (الف) منظور از متفرعات چیست؟ (ب) «به انضمام مایحتوی» اشاره به چه دارد؟	۰/۵
۳۰	بیت «هر آن دل را که سوزی نیست دل نیست / دل افسرده، غیر از آب و گل نیست»، ارزش دل را در چه می‌بیند؟	۰/۲۵
۳۱	در بیت «بفکن ز پی این اساس تزویر / بگسل ز هم این نژاد و پیوند» منظور بهار از «اساس تزویر» حکومت کدام پادشاه قاجار است؟	۰/۲۵
۳۲	با توجه به درس «کویر» از دکتر شریعتی، هر گزینه توصیف‌کننده کدام یک از موارد زیر است؟ (یک مورد اضافه است). «مزینان - دریای سبز معلق - شاهراه علی - کویر» (الف) ما را از غربت زندان شهر به میهن آزاد و دامن گسترمان باز می‌گرداند. (ب) بر انگاره عشق آبادش ساخته‌اند و هنوز بر همان مهر و نشان است که بود. (ج) شگفتا که نگاه‌های لوکس مردم آسفالت‌نشین شهر، آن را کهکشان می‌بیند.	۰/۷۵
۳۳	با توجه به متن «چه جای آن است که من دست شاهان بگذارم و در بیابان‌های بی‌آب و علف در جست‌وجوی سیم‌رغ سرگردان شوم؟ آن به که مرا نیز معذور دارید.» به پرسش‌ها پاسخ دهید. (الف) گوینده جمله بالا کدام پرنده در داستان منطق الطیر است؟ (ب) این پرنده نماد چه گروهی از انسان‌ها است؟	۰/۵

۰/۵	جاهای خالی را پر کنید. الف) بیت «بی‌عشق زیستن را جز نیستی چه نام است / یعنی اگر نباشی کار دلم تمام است» مرگ را در می‌داند. ب) در بیت «یکدم غریق بحر خدا شو گمان مبر / کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی» منظور از بحر است.	۳۴
۰/۵	عبارت «شاهین تیزبال افق‌ها بودم، زنبوری طفیلی شدم و به کنجی پناه بردم.» چه مفهومی دارد؟	۳۵
۴	معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. الف) خودت بهتر می‌دانی، مالیه از چه قرار است و بودجه ابداً اجازه خریدن خرت و پرت تازه را نمی‌دهد. (۰/۵) ب) دیوارهای قطور و باروهای دودخورده آن به زبان حال بازگو می‌کند ... (۰/۲۵) ج) در عشق قدم نهادن کسی را مسلّم شود که با خود نباشد و ترک خود بکند. (۰/۵) د) اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع کلاه شکوفه بر سر نهاده. (۰/۵) هـ) ندارد راه فکرم روشنایی ز لطف پرتوی دارم گدایی (۰/۵) و) بعد از این وادی استغنا بود نه درو دعوی و نه معنا بود (۰/۷۵) ز) دل‌گرمی و دم‌سردی ما بود که گاهی مردادمه و گاه دی‌اش نام نهادند (۰/۵) ح) نی حدیث راه پرخون می‌کند قصّه‌های عشق مجنون می‌کند (۰/۵)	۳۶
۲۰	موفق باشید.	

۱- تحریر (۰/۲۵)

۲- سعد (۰/۲۵)

۳- الف (شرف (۰/۲۵) ب) شیون (۰/۲۵)

۴- الف (رازی ← راضی (۰/۲۵) ب) ذخمه ← زخمه (۰/۲۵)

۵- تسوّف ← تصوّف (۰/۲۵)

۶- رمغ ← رمق (۰/۲۵) تأدّی ← تعدّی (۰/۲۵) مهذب ← محدب (۰/۲۵)

۷- مستور (مسطور) (۰/۲۵) نغز (نقض) (۰/۲۵)

نکته واژگان دارای هم آوا را با واژگان دواملائی [جناق = جناغ / محذور = محظور] یا با واژگان دوتلقّطی [مهربان، باغبان و ...] اشتباه نگیرید!

۸- الف (معنایی (۰/۲۵) منسوب [هستند] ب) واصفان: نهاد (۰/۲۵)

۹- الف (دو مورد (۰/۲۵) [جمله‌های پس از «گفت» و «کس»] ب) پیرو (۰/۲۵)

بعد از «که» جمله پیرو شروع می‌شود.

۱۰- الف (مضاف الیه مضاف الیه (۰/۲۵)

نکته «را» فکت اضافه باعث به هم خوردن ترتیب جمله می‌شود. پس از انجام مرتب‌سازی، نقش اجزا را مشخص می‌کنیم. [داغ عشقی را بر جبین دل من نه: «من» مضاف الیه مضاف الیه است.]

ب) نادرست (۰/۲۵) [مصرع اول: فکت اضافه / مصرع دوم: حرف اضافه]

ج) بیانی (۰/۲۵) [داغ، بیانی: مفعول] د) نادرست (۰/۲۵) [ترکیب‌های اضافی:

جبین دل - دل من - داغ عشقی - زبانم / ترکیب وصفی: بیانی آتشین]

۱۱- الف) ۳ (۰/۲۵) [از هر زبان که می‌شنوم] ب) مفعول (۰/۲۵) [قصّه را ...]

ج) مضارع اخباری (۰/۲۵)

۱۲- نادرست (۰/۲۵) [پخته: مضاف الیه / خام: نهاد]

۱۳- گزینه (ج) (۰/۲۵)

نکته واژه «همه» نقش‌های گوناگونی از جمله صفت، بدل و قید می‌پذیرد که گاهی اوقات تشخیص آن دشوار می‌شود.

چه زمانی قید است؟ وقتی که معنی «فقط، سراسر و تماماً» بدهد [سراسر عزّت و جلال هستی]. چه زمانی صفت است؟ وقتی که پس از آن «اسم» بیاید و با آن ترکیب وصفی بسازد. چه زمانی بدل است؟ وقتی با واژه قبل از خود و فعل جمله تطابق داشته باشد و اگر آن را جانشین نقش اصلی کنیم، جمله آسیبی نبیند. [پیامبران همه از کویر برخاسته‌اند: همه از کویر برخاسته‌اند.]

۱۴- گزینه (ج) (۰/۲۵) [الف] بر آن بر: دو حرف اضافه برای یک متمم

ب) می‌دیده است: ماضی نقلی استمراری د) واژه همگنان]

۱۵- الف) ۳ (۰/۲۵) [نهاد در ابتدای جمله قرار می‌گیرد.] ب) متمم (۰/۲۵)

[به رنگ] ادات تشبیه و حرف اضافه است.]

۱۶- گزینه (ب) (۰/۲۵)

۱۷- سومین بیت (۰/۲۵)

۱۸- الف) دارد اسارت تو به زینب اشارتی (۰/۲۵) ب) به هر حالت که بودم

با تو بودم؛ میهن ای میهن (۰/۲۵)

۱۹- حافظ (۰/۲۵)

۲۰- تذکرة الاولیا (۰/۲۵)

۲۱- الف (قطعه (۰/۲۵) ب) طنز (۰/۲۵)

۲۲- الف (خیر: (۰/۲۵) زیرا دو مصراع استقلال دستوری ندارند. (۰/۲۵)

ب) مصراع دوم (۰/۲۵) [اشاره به داستان عاشقانه لیلی و مجنون]

۲۳- گزینه (ب) (۰/۲۵) آسمان (۰/۲۵)

۲۴- صفحه ضمیر (۰/۲۵) ضمیر (۰/۲۵)

۲۵- گزینه (ب) (۰/۲۵) نیزه و خنجر [مانند گیاه و دانه‌ای] کاشته شده‌اند. (۰/۲۵)

۲۶- حسن تعلیل (۰/۲۵) تشخیص یا استعاره (۰/۲۵)

۲۷- نتیجه و پاداش کارت باشد (۰/۲۵)

۲۸- استبداد، خفقان، فضایی آکنده از ظلم (۰/۲۵) - شب (۰/۲۵) سرد و سرما (۰/۲۵)

۲۹- الف) متعلقات: اسباب و لوازمی که همراه لباس بود و به آن تعلّق

داشت. (۰/۲۵) ب) مصطفی (۰/۲۵)

۳۰- عشق (۰/۲۵)

۳۱- محمدعلی شاه (۰/۲۵)

۳۲- الف) کویر (۰/۲۵) ب) مزیّن (۰/۲۵) ج) شاهراه علی (۰/۲۵)

۳۳- الف) باز (۰/۲۵) ب) قدرت‌دوست و جاه‌طلب (۰/۲۵)

۳۴- الف) بی‌عشق زندگی کردن (۰/۲۵) ب) عشق (۰/۲۵)

۳۵- از عرش به فرش افتادن [از موقعیت و جایگاه خیلی خوب به موقعیت و

جایگاه بد رسیدن] (۰/۵)

۳۶- الف) خودت بهتر از من می‌دانی اوضاع اقتصادی چگونه است (۰/۲۵) و

اصلاً امکان خرید خرده‌های کم‌ارزش را نداریم. (۰/۲۵) ب) دیوارهای کلفت و ضخیم و قلعه‌های قدیمی آن به زبان امروزه می‌گویند ... (۰/۲۵) ج) کسی

می‌تواند عاشق شود (۰/۲۵) که به فکر خود نباشد و خودخواهی را کنار بگذارد.

(۰/۲۵) د) شاخه‌های کوچک را (۰/۲۵) با آمدن فصل بهار پر از شکوفه کرده

است. (۰/۲۵) هـ) خدایا! اندیشه و فکر در تاریکی جهل به سر می‌برد؛ (۰/۲۵)

از تو می‌خواهم که از روی لطف مرا با نور دانش هدایت کنی. (۰/۲۵) و) پس از

وادی معرفت (۰/۲۵) وادی استغنا و بی‌نیازی وجود دارد که حقیقت و مجاز

(۰/۲۵) در آن ارزش و اعتباری ندارند. (۰/۲۵) ز) نگرش درونی ما، خوشحالی‌ها

و بدحالی‌ها (۰/۲۵) در محیط بیرونی ما اثرگذار است و روزگار را تشکیل می‌دهد.

(۰/۲۵) ح) سازنی، بیان‌کننده سخی‌های راه عشق (۰/۲۵) و روایتگر قصّه‌های

عاشقانه است. (۰/۲۵)